

AKTĪVĀS METODEDES SKOLĒNU IZGLĪTOŠANĀ
LATVIJAS BANKAS ZINĀŠANU CENTRA "NAUDAS PASAULE" APMEKLĒJUMS
DARBA LAPAS VIDUSSKOLAI

8 varianti

1. darba lapa vidusskolai

Atbildi uz jautājumiem!

1. Kādi norēķina līdzekļi tika lietoti Latvijas teritorijā līdz 12. gadsimtam?
2. Cik dalībvalstis apvienojušās Eiropas Savienībā? Kādas ir ES galvenās priekšrocības un pamatvērtības?
3. Kas ir monetārā savienība?
4. Kādam nolūkam tiek izveidots patēriņa preču un pakalpojumu grozs?
5. Pieraksti trīs būtiskākos eiro banknošu pretviltošanas elementus, ko ikviens var pārbaudīt bez speciālām ierīcēm!

6. Kas ir Latvijas Banka?

Izpildi uzdevumus!

1. Aprēķini inflāciju!

1. gads. Patēriņa groza vērtība = 270 eiro
2. gads. Patēriņa groza vērtība = 300 eiro

2. Kas ir mēra etalons, ko izmanto, lai salīdzinātu dažādu valūtu pirktspēju? Pamato! Aizpildi tabulu!

Krievija	RUB	<	Latvija	EUR	<	ASV	USD	>	Norvēģija	NOK	<	Šveice	CHF
	USD			USD			5.30			USD			USD
zemāka/augstāka pirktspēja nekā ASV dolāram							zemāka/augstāka pirktspēja nekā ASV dolāram						

3. Izspēlē datorspēli "**Ekonomikas noteikumi**". Uzdevums – nenovest Monētijas valsti krīzē! Kādi bija Tavi galvenie lēmumi!

Uzraksti, kādu jaunu informāciju Tu uzzināji šajā spēlē!

Atrodi argumentus, lai varētu mājās uzrakstīt pārspriedumu "Kādas priekšrocības uzņēmējiem devusi eiro ieviešana Latvijā"!

2. darba lapa vidusskolai

Atbildi uz jautājumiem!

1. No kura līdz kuram laikam Latvijas teritorija bija Livonijas (Terra Marina) konfederācijā? Kādi bija galvenie maksāšanas līdzekļi?
2. Kas ir Eiropas Ekonomikas un monetārā savienība (EMS), un kāda ir tās pamatnozīme?
3. Kāds ir Eiropas Centrālās bankas monetārās politikas galvenais mērķis?
4. Kas ir pievienotā vērtība, un kāpēc tā ir svarīga?
5. Katra eiro zonas valsts eiro monētu nacionālās puses sižetus izvēlas pati, bet visu valstu monētu kopīgā puse ir vienāda. Nosauc vismaz trīs eiro monētu pretviltošanas elementus!
6. Atbilstoši norādītajām bultiņām pieraksti trīs būtiskākos eiro banknošu pretviltošanas elementus, ko ikviens var pārbaudīt bez speciālām ierīcēm!

Izpildi uzdevumus!

1. Aprēķini inflāciju!
1. gads: Patēriņa groza vērtība = 270 eiro
2. gads: Patēriņa groza vērtība = 275 eiro

2. Kas ir valūtu pirktspēja? Aizpildi tabulu!

Krievija	RUB	>	Latvija	EUR	>	ASV	USD	>	Norvēģija	NOK	>	Šveice	CHF
	USD			USD	5.30		USD			USD			
zemāka/augstāka pirktspēja nekā ASV dolāram							zemāka/augstāka pirktspēja nekā ASV dolāram						

3. Maksājumu sistēmas. Kāpēc tās vajag un kā tās darbojas? Izspēlē spēli: "Toms, kurš studē un dzīvo Amsterdamā" un atrodi, kā Toms var steidzami palīdzēt draugam Rīgā?

Atrodi argumentus, lai varētu mājās uzrakstīt pārspriedumu "Naudas darījumi ir labāki nekā prečmaiņa"!

3. darba lapa vidusskolai

Atbildi uz jautājumiem!

1. No kura līdz kuram laikam Latvijas teritorija atradās Polijas un Lietuvas ūnijas (Rzeczpospolita obojga narodów) pakļautībā? Kādi bija galvenie maksāšanas līdzekļi?
2. 1993. gada 5. martā tika laista apgrozībā atjaunotās Latvijas Republikas nacionālās valūtas pirmā naudaszīme. Kā sauca šo naudaszīmi, un kāda bija tās nominālvērtība?
3. Kas notiek ar Latvijas Bankas ārvalstu valūtas un zelta rezervēm pēc iestāšanās eiro zonā?
4. Kas ir inflācija, kas ir deflācija?
5. Kuras valsts eiro monētas redzamas attēlā? Kas uz tām atveidots?

6. Atbilstoši norādītajām bultiņām pieraksti trīs būtiskākos Eiropas sērijas 5 eiro banknotes pretviltošanas elementus, ko ikviens var pārbaudīt bez speciālām ierīcēm!

Izpildi uzdevumus!

1. Paskaidro, kā rodas pievienotā vērtība! Uzraksti savu piemēru, kā Tu vari nopelnīt naudu, radot jaunu pievienoto vērtību! Kā nosaka pievienotās vērtības nodokli?
2. Uzraksti, kas ietekmē valūtu vērtību!
3. Izspēlē spēli "**Monetārā politika**"! Kādu makroekonomisku procesu ataino šī spēle? Uzraksti trīs ieteikumus, kas spēlētājiem jāņem vērā, lai veiksmīgi izspēlētu šo spēli!

Atrodi argumentus, lai varētu mājās uzrakstīt pārspriedumu "Iespējas ierobežot inflāciju, īstenojot atbilstošu monetāro politiku"!

4. darba lapa vidusskolai

Atbildi uz jautājumiem!

1. Kas ir šī monēta? Kā šis tēls tiek atspoguļots Latvijas naudā mūsdienās?

2. Kas pieņem monetārās politikas lēmumus Eiropas Savienībā?

3. Kāds lēmums attiecībā par Latvijas valsts tālāko nākotni tika pieņemts 2004. gada 1. maijā?

4. Ko simbolizē uz eiro banknotēm attēlotie logi un vārti?

5. Kuras valsts eiro monētas redzamas šajā attēlā? Kas atveidots 1 un 2 eiro monētu reversā?

6. Kas ir maksājumu sistēma, un kāda ir Latvijas Bankas loma maksājumu sistēmu jomā? Kas ir zibmaksājumi?

Izpildi uzdevumus!

1. Atrodi informāciju: kas ir valsts budžets!

2. Aizpildi tabulu!

Valsts <u>budžeta ieņēmumus</u> veido: •	Valsts <u>budžeta izdevumus</u> veido izdevumi: •
---	--

3. Saliec puzzle "**Ekonomikas un monetārā savienība**"! Pēc kādiem kritērijiem spēlē bija jāsadrupē valstis? Vai Baltijas valstis ir šajā savienībā?

Atrodi argumentus, lai varētu mājās uzrakstīt pārspriedumu "Ko mums māca inflācijas spirāle?"!

5. darba lapa vidusskolai

Atbildi uz jautājumiem!

1. Kad Latvijā tika lietota šī naudas zīme?

2. Kas ir valūtas kurss? Kas nosaka valūtas vērtības un tās maiņas kursu?

3. Kāpēc ir svarīga cenu stabilitāte?

4. Nosauc Eiropas Savienības valstis, kurās nav ieviests eiro!

5. Kuras valsts monētas redzamas attēlā? Kas uz tām atveidots?

6. Kas maksājumu norēķinos ir elektroniskā klīringa sistēma (EKS)?

Izpildi uzdevumus!

1. Aprēķini inflāciju, ja pirmajā gadā patēriņa preču un pakalpojumu groza vērtība ir 200 eiro, bet otrajā gadā – 232 eiro!

Kāds ir Eiropas Centrālās bankas noteiktais inflācijas lielums, lai uzturētu cenu stabilitāti?

2. Atrodi informāciju: kā centrālā banka ietekmē cenu stabilitāti!

Atrodi argumentus, kā tautsaimniecību ietekmē situācija, ja komercbankām nauda ir vieglāk pieejama, vai – ja ir grūtāk pieejama!

3. Izspēlē spēli "**Kas ir valūtu tirgus?**" Uzraksti, kas ir valūtu tirgus dalībnieki un kā viņus ietekmē valūtu vērtības izmaiņas tirgū!

Atrodi argumentus, lai varētu mājās uzrakstīt pārspriedumu "Kādi ir elektronisko norēķinu veidi un kā tie ietekmē manu dzīvi?"!

6. darba lapa vidusskolai

Atbildi uz jautājumiem!

1. No kura līdz kuram laikam Latvijas teritorija bija Krievijas impērijas (Российская империя) guberņa ar vācu muižniecības vietvaru? Kādi tad bija galvenie maksāšanas līdzekļi?
2. Kāds ir Latvijas Bankas galvenais mērķis, darbojoties eiro zonā?
3. Kā nosaka pievienotās vērtības nodokli, kāda ir tā pamatlikme Latvijā? 4. Aplūko 200 eiro banknoti! Par kuru kultūras vēstures periodu liecina attēls uz tās?
5. Kuras valsts monētas redzamas attēlā? Kurā gadā apgrozībā tika ieviestas attēlā redzamās monētas? Kas uz šīm monētām ir atveidots?

6. Latvijas Banka emitē (laiž apgrozībā) tikai vienu valūtu – kādu? Ko tā dara ar nolietotajām un bojātajām naudaszīmēm?

Izpildi uzdevumus!

1. Aprēķini inflāciju, ja pirmajā gadā patēriņa preču un pakalpojumu groza vērtība ir 139 eiro, bet otrajā gadā – 143 eiro!
2. Kas ir hiperinflācija? Vai Latvijā ir bijusi hiperinflācija?
3. Izspēlē spēli standā "**Komerčbankas Latvijā**", kā Tavu ģimenes budžetu ietekmē dažādi lēmumi par aizņemšanos bankā! Kādu procesu ataino šī spēle? Uzraksti svarīgākās atziņas!

Atrodi argumentus, lai varētu mājās uzrakstīt pārspriedumu "Latvijas Bankas kolekciju monētas ir mākslas darbi"!

7. darba lapa vidusskolai

Atbildi uz jautājumiem!

1. Kad tika atcelta dzimtbūšana Kurzemē, Vidzemē un Latgalē?
2. Kas ir Eirosistēma un kādi ir tās uzdevumi?
3. Kāds valūtas kursa režīms ir Latvijā lietotajai valūtai?
4. Kas raksturīgs Dānijas un Ungārijas valūtas kursu sistēmai?
5. Kuras valsts monētas redzamas attēlos? Kas uz tām atveidots?

6. Kas uztur un pārbauda starpbanku maksājumu sistēmas Latvijā?

Izpildi uzdevumus!

1. Lai varētu sekot līdzi cenu pārmaiņām, izveidots vidējais patēriņa grozs. Uzraksti, kurām preču un pakalpojumu grupām ir lielākais īpatsvars patēriņa grozā! Kurās preču grupās visvairāk pieaugušas cenas kopš 2016. gada?
2. Pieņemsim, ka Tavi ienākumi mēnesī ir 100 eiro. Aprēķini, kā atbilstoši šim patēriņu grozam sadalītos Tavi izdevumi – kurām precēm un pakalpojumiem Tu tērētu visvairāk naudas (aprēķini – cik) un kurām – vismazāk (cik)?
3. Pārbaudi savas zināšanas datorspēlē "**Globālo investīciju spēle**"! Kāds bija spēles galvenais uzdevums? Uzraksti divus svarīgākos secinājumus par savu izvēlēto spēles stratēģiju un rezultātu!

Atrodi argumentus, lai varētu mājās uzrakstīt pārspriedumu "Kāpēc peld valūtas?" (kas to ietekmē, vai tas iespaido arī manas ģimenes patēriņa ieradumus)!

8. darba lapa vidusskolai

Atbildi uz jautājumiem!

1. Kas ir attēlā redzamais cilvēks? Kāda ir viņa loma Latvijas Bankas darbībā?

2. Kādi var būt argumenti iedzīvotājiem – ņemt vai neņemt aizdevumu bankā?

3. Ko nozīmē fiksēts valūtas kurss?

4. Aplūko 5, 10, 20, 50, 100 un 200 eiro banknotes! Par kuriem kultūras vēstures periodiem liecina attēli uz šīm banknotēm?

5. Kuras valsts monētas redzamas attēlā? Kas uz tām atveidots?

6. Kas veido Latvijas finanšu un kapitāla tirgu? Kas uzrauga tā darbību?

Izpildi uzdevumus!

1. Aprēķini deflāciju, ja pirmajā gadā patēriņa preču un pakalpojumu groza vērtība ir 128 eiro, bet otrajā gadā – 114 eiro!

2. Uzraksti – kas ir valsts budžets un vai Tevi un Tavu ģimeni ietekmē tas, cik daudz naudas ir valsts budžetā? Atrodi informāciju – par ko šogad valsts tērē naudu no kopējā maciņa (valsts budžeta)!

3. Izpēti prezentāciju "**Droši pirkumi internetā**" un uzraksti galvenos soļus, kā veikt drošus pirkumus internetā! Uzraksti dažas atziņas – ko interesantu un sev noderīgu uzzināji!

Atrodi argumentus, lai varētu mājās uzrakstīt pārspriedumu "Ko iegūstam plānojot paši savu ģimenes budžetu?"!